

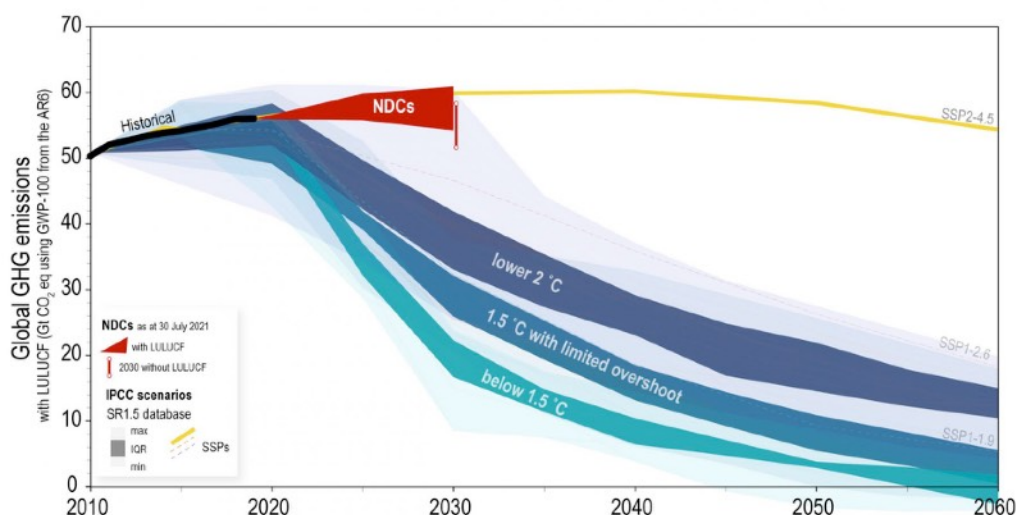

1. Ambició climàtica

Les contribucions nacionalment determinades (NDCs per les seves sigles en anglès) són plans que contenen accions, polítiques i objectius per la lluita contra el canvi climàtic en el context de l'Acord de París. Els primers plans es van presentar l'any 2015 i es va marcar l'any 2020 a la COP26 de Glasgow (prorrogat al 2021, última data 12/10/21) com a data per entregar un nou pla o revisar el passat. De moment grans contaminants com la Xina, Rússia o l'Índia no els han presentat.

Un recent informe de les Nacions Unides sobre els NDCs ressalta que la suma de **les contribucions de tots els països entregats fins avui suposaria un augment de les emissions amb efecte d'hivernacle pel 2030 del 16%** i comportarien un **increment de la temperatura de 2,7 graus** a finals de segle.

La ciència, de la mà de l'**IPCC**, marca la **necessitat de reducció del 45% pel 2030 per un escenari d'increment global de la temperatura d'1'5°C** i del 25% per un escenari de 2°C, estarem parlant d'una bretxa o «manca d'ambició» del 41% pels 2°C o del 61% pel 1,5°C².

Font: *UN Climate Change*, setembre 2021.

Però l'ambició climàtica no es pot entendre només en termes d'indicadors quantitatius. L'ambició climàtica també s'ha de valorar en termes qualitius d'actors, dinàmiques de poder i justícia social i ambiental.

Les institucions públiques, sobretot en el context europeu, associen de manera indestruïble l'ambició climàtica a l'**aprofundiment d'una agenda publicoprivada que posiciona les grans corporacions com a actors centrals de la transició ecològica**. En el mateix sentit, s'aproven pactes verds com l'*European Green Deal* on el suposat pacte no té una contrapart social que faci de contrapès al poder corporatiu.

² UNFCCC. (2021). *Nationally determined contributions under the Paris Agreement. Synthesis report by the secretariat*. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_08_adv_1.pdf

Amb l'impacte de la pandèmia i la recuperació econòmica verda i digital, l'agenda publicoprivada es materialitza en els fons europeus Next Generation EU, un gran marc de «col·laboració» on la part pública proveeix, assumeix riscos, reformes i deute, i la part privada executa i acapara beneficis. Els projectes de les gran empreses relacionats amb les tecnologies renovables, el vehicle elèctric i l'hidrogen verd³ dominen les propostes pels fons, deixant poc espai a altres actors. Tampoc no s'avaluen els impactes de vincular l'ambició climàtica a la tecnologia, per exemple, en un moment on l'ordre de magnitud de la demanda de matèries primeres crítiques necessàries per la fabricació de les tecnologies verdes no té precedents⁴.

Per últim, un altre exemple que l'ambició climàtica no es pot abordar només en termes quantitatius, és l'anomenat «creixement verd», la possibilitat de seguir amb el creixement econòmic i reduir les emissions al ritme que exigeix la ciència climàtica. Nombrosos documents oficials de la UE esmenten que del 1990 al 2017 es va aconseguir reduir les emissions un 22%. Tanmateix, només entre 2002 i 2019 es van multiplicar per quatre les importacions de la Xina⁵. En plena pandèmia, la UE va acordar augmentar l'ambició del 40% al 55% pel 2030. També serà a través d'externalitzar la producció contaminant?

2. Finançament climàtic

El finançament climàtic es refereix al finançament que proporciona recursos als «països en desenvolupament»⁶ per abordar el canvi climàtic, principalment les accions de mitigació i adaptació. La pròpia Convenció (1992 aprovada-1994 en vigor), el Protocol de Kyoto (1997) i l'Acord de París (2015), exigeixen finançament pels «països en desenvolupament»⁷. Precisament el finançament es vincula al principi de responsabilitats comunes però diferenciades de la Convenció⁸.

Els «països desenvolupats» s'han compromès a mobilitzar fins a 100.000 milions de dòlars en finançament climàtic cada anys a partir de 2020. **Quins problemes es detecten en aquesta proposta?**

---

³ Andaluz, J., Monedero, S., i Nualart, J. (2021). *Hidrogen: la nova panacea? Mites i realitats de les expectatives de l'hidrogen a l'Estat espanyol*. Barcelona-Madrid: Observatori del Deute en la Globalització i Ecologistas en Acción. <https://odg.cat/publicacio/hidrogen-la-nova-panacea/>

⁴ IEA (2021). *The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions*. Paris: IEA. <https://www.iea.org/reports/the-role-of-critical-minerals-in-clean-energy-transitions>

⁵ Pérez, A. (2021). *Pactes verds en temps de pandèmies. El futur es disputa ara*. Barcelona: Observatori del Deute en la Globalització, Libros en Acción i Icaria Editorial. <https://odg.cat/publicacio/pactes-verds-pandemies/>

⁶ S'utilitza aquesta terminologia perquè és la que utilitza Nacions Unides.

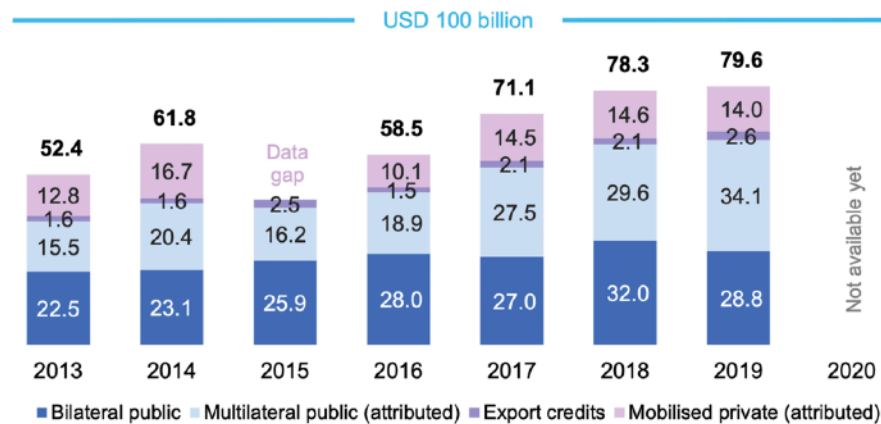
⁷ Crotti, I., i Fresnillo, I. (2021). *La emergencia climática: ¿Qué tiene que ver la deuda con esto?* Brussel·les: European Newtwork on Debt and Development (EURODAD). https://www.eurodad.org/climate_debt_faqs

⁸ Es menciona en el paràgraf 1 de l'article 3 i en el paràgraf 1 de l'article 4 de la convenció.

► **No s'arriba als 100.000 milions**

L'anàlisi feta per l'OCDE indica que el 2019 només s'havia arribat a la xifra de 79.600 milions i que difícilment s'assoliran els 100.000 milions pel 2020.

Figure 1.1. Climate finance provided and mobilised (USD billion)

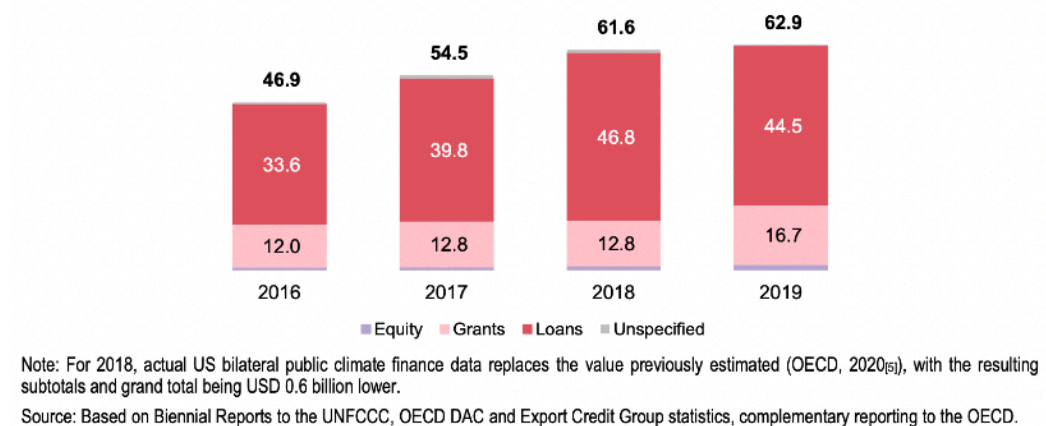

Font: *OECD*, 2021.

► **La majoria són préstecs**

Dos terços del finançament climàtic són en forma de préstecs i això augmenta el nivell d'endeutament dels «països en desenvolupament».

Figure 1.4. Public climate finance per instrument, excluding export credits (USD billion)

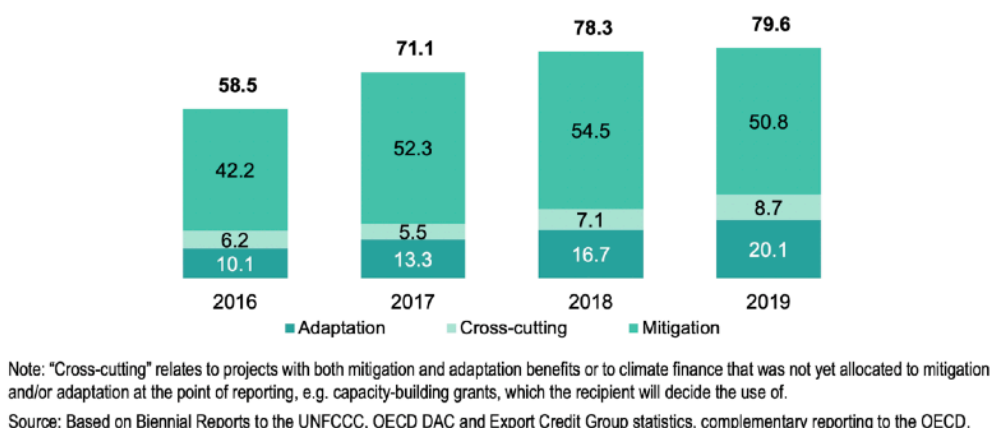

Font: *OECD*, 2021.

► **La majoria va a mitigació**

Més d'un 60% del finançament es destina a la mitigació –és a dir, la reducció de les emissions– però les necessitats de molts països del Sud estan relacionades amb l'adaptació, que seria la lluita contra els impactes que ja estan patint.

Figure 1.2. Thematic split of climate finance provided and mobilised (USD billion)

Font: *OECD*, 2021.

► **És insuficient per fer front als desafiaments que han d'afrontar els països del Sud Global**

Podem comparar ordres de magnitud de mobilització de recursos en altres àmbits. Per exemple, els fons europeus Next Generation EU estan dotats amb 750.000 milions d'euros per 3 anys i només afavoririen als 27 estats membres. En el cas dels 100.000 milions de dòlars anuals del finançament pel clima, haurien d'arribar a més de 100 països.

► **Actualment no hi ha pressupost assignat al mecanisme de pèrdues i danys**

El mecanisme de pèrdues i danys es refereix als danys que van més enllà d'allò al que ens hem pogut adaptar, danys «associats als impactes del canvi climàtic, inclosos els fenòmens meteorològics extrems i els de generació lenta»⁹. El Mecanisme internacional de Varsòvia (COP19) per les pèrdues i danys és el principal instrument del procés de la UNFCCC que se'n ocupa. Les organitzacions socials reclamen que aquest mecanisme tingui espai a la COP26 però sembla que es parlarà més d'adaptació i resiliència¹⁰.

La tipologia de fenòmens que podrien estar inclosos dins d'aquesta categoria¹¹ són, entre molts d'altres:

- Cicló Idai (2019) a Zimbàbue, Malawi i Moçambic. Més de 1.000 morts.
- Cicló Kenneth (2019) al Nord de Moçambic.
- Incendis a Austràlia (2020). 28 morts.

⁹ UNFCCC (2021, 1 de setembre). *Comunicado de prensa externo: El cambio climático provoca más fenómenos meteorológicos extremos, pero las alertas tempranas salvan vidas*. <https://unfccc.int/es/news/el-cambio-climatico-provoca-mas-fenomenos-meteorologicos-extremos-pero-las-alertas-tempranas-salvan>

¹⁰ Noticias ONU. (2021, setembre). *Las catástrofes relacionadas con el clima se quintuplican en 50 años, pero la mejora de los sistemas de alerta salva más vidas*. *Cambio climático y medioambiente*. <https://news.un.org/es/story/2021/09/1496142>

¹¹ OXFAM Internacional. (2021). *5 desastres naturales que reclaman medidas contra el cambio climático*. <https://www.oxfam.org/es/5-desastres-naturales-que-reclaman-medidas-contra-el-cambio-climatico>

- Sequeres a la Banya d'Àfrica (2011, 2017 i 2019). Pèrdua de conreus i ramats. 15 milions de persones d'Etiòpia, Kènia i Somàlia en crisi humanitària.
- Sequera al Corredor Sec d'Amèrica Central. La crisi climàtica augmenta el fenomen del «Niño» i provoca greus sequeres a Guatemala, Hondures, El Salvador i Nicaragua.

3. Green Climate Fund

El Green Climate Fund (GCF)¹² és el principal instrument financer de transferència de recursos N-S dins la Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic (UNFCCC). Es deriva de l'Acord de Copenhaguen i va ser establert formalment a la COP-16 a Cancún. El GCF té l'objectiu de donar suport als projectes, programes, polítiques i altres activitats als «països en desenvolupament» en l'adaptació i la mitigació per enfrontar el canvi climàtic. Té la seva seu a Corea del Sud i una junta de 24 membres i el suport del secretariat de la UNFCCC.

Entre les problemàtiques més punyents del GCF podem trobar que per accedir a finançament s'ha de ser una entitat acreditada i aconseguir-ho és un procediment llarg i complicat. El GCF també arriba majoritàriament en format de préstecs, es destina en gran part a la mitigació i no pas a l'adaptació. A més, els països enriquits volen augmentar el rol del sector privat, incloent-hi fons de pensions, mercats de capital, etc. Per últim, el reompliment del fons ha de ser prou ràpid i captar fons que siguin realment nous i addicionals i no restar o fer dobles comptabilitats amb finançament que ja es destina a la cooperació internacional.

4. Els nous Mercats de CO₂

La COP26 de Glasgow hauria de concloure el treball sobre els nous mecanismes de mercat (Article 6 de llibre de regles de l'Acord de París). L'anterior disseny estava vinculat al Protocol de Kyoto (1997-COP3)¹³ i articulat a través dels Acords de Marràqueix (2001-COP7) i els mecanismes de flexibilitat: el mecanisme de desenvolupament net (MDN-MDL en castellà - CDM en anglès), el d'implementació conjunta i el comerç d'emissions.

El plantejament de «reforma del mercat» o de crear «nous mecanismes de mercat» reforça un instrument que s'ha mostrat ineficaç per lluitar contra l'emergència climàtica. Ho demostra el continu creixement de les emissions a nivell global, les dinàmiques de CO₂lització¹⁴ amb els

¹² Per més informació sobre el Green Climate Fund: <https://www.greenclimate.fund/about>

¹³ Signat l'any 1997, entrava en vigor si el ratificaven 55 països que sumessin el 55% de les emissions. Es fa efectiu el febrer de 2005 per l'entrada de Rússia. L'objectiu era reduir les emissions en un 5% del 2008-12 respecte de 1990 pels països de l'annex B (37 països industrialitzats, la Unió Europea i les economies en transició després de la descomposició de la URSS). Per més informació: https://unfccc.int/kyoto_protocol

¹⁴ Pérez, A. (2020, setembre). *Càpsula 6. Justícia Climàtica*. Barcelona: Servei Civil Internacional. <https://www.scicat.org/wp-content/uploads/2020/12/Capsula-6-Justicia-climatica.pdf>

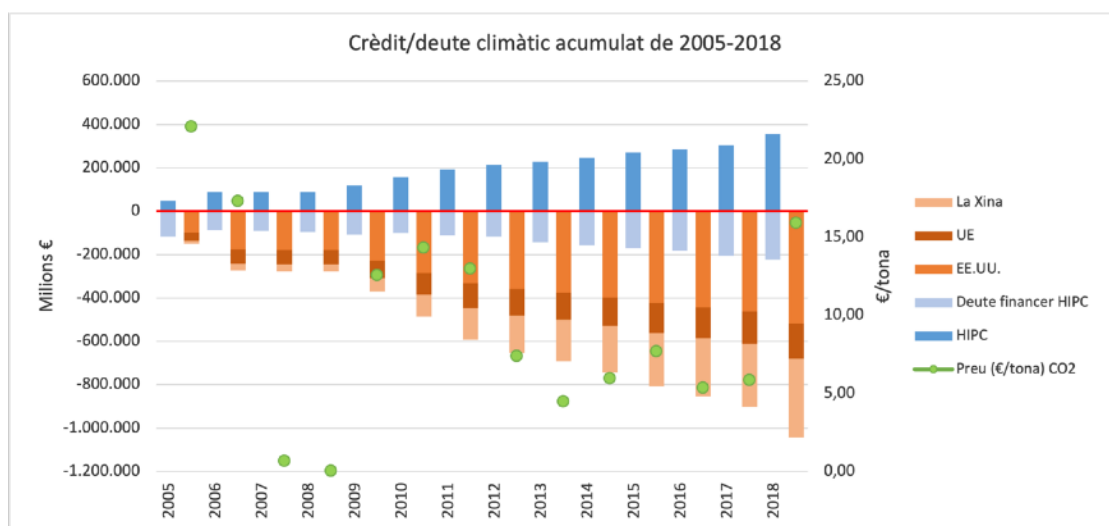
projectes dels MDN i, sobretot, perquè la seva pròpia lògica desvia l'atenció de la necessitat de canvis estructurals i vincula la lluita contra el canvi climàtic a l'especulació financera.

5. Qui deu a qui?

Els instruments de mercat són utilitzats per propòsits molt concrets i parcials: per exemple, ajudar les empreses i els Estats a reduir i deslocalitzar emissions de manera temporal (la majoria del guany es perd per l'efecte del creixement econòmic i per l'externalització d'activitats contaminants) sense qüestionar el model econòmic.

En realitat, no cal aplicar cap eina de mercat per saber que hi ha països que s'han beneficiat de l'ús d'un bé comú com és l'atmosfera. De fet, el grup de països empobrits altament endeutats¹⁵ han emès en el període 1990-2018, 63.000 milions de tones de CO₂ menys que la mitjana mundial. Els EE.UU. en canvi, han emès 118.000 milions de tones per sobre, la UE 43.000 i la Xina 23.000.

Si fem l'exercici d'aplicar a aquestes tones el preu del mercat europeu, els resultats son reveladors. L'exercici no té en cap cas la intenció de legitimar les eines de mercat, ans el contrari. L'objectiu es fer-ne una esmena a la totalitat mostrant les seves pròpies contradiccions.

Font: elaboració pròpia a través de dades del Banc Mundial i Reuters.

¹⁵ Els **Heavily Indebteness Poor Countries (HIPC)** és un conjunt de 39 països amb nivells alts de pobresa i d'endeutament que poden rebre assistència del Banc Mundial i el FMI. En formen part: Afganistan, Angola, el Benín, Burkina Faso, el Burundi, el Camerun, la República Centreafricana, el Congo, la República Democràtica del Congo, la Costa d'Ivori, Etiòpia, Ghana, la República de Guinea, Guinea Bissau, Haití, Hondures, Libèria, Madagascar, Mali, Mauritània, Moçambic, el Níger, Ruanda, São Tomé i Príncipe, el Senegal, Sierra Leone, Somàlia, el Sudan, Tanzània, el Togo, el Txad, Uganda i Zàmbia.

Per període 2005-2018 els països que emeten més serien deutors i els que emeten menys serien creditors. L'acumulat en el període faria que els EE.UU. tinguessin un «deute climàtic» de 518.000 milions d'euros, la Unió Europea de 161.000 milions i la Xina 364.000 milions. Els grups de països empobrits altament endeutats que acumulen un deute conjunt de 223.000 milions d'euros, en canvi, podrien eixugar el seu deute i encara serien creditors de 134.000 milions d'euros. **Per tant, qui deu a qui?**

6. Propostes

El **reconeixement de l'existència d'un deute climàtic** que el nord global deu al sud. Aquest reconeixement hauria de conduir a reparacions estructurals i financeres, inclòs el reconeixement d'obligacions financeres climàtiques i la cancel·lació del deute, així com la restauració ecològica, l'eliminació gradual dels subsidis als combustibles fòssils, la fi de l'extractivisme i el canvi a modes de producció, distribució i consum descarbonitzats.

El **lliurament urgent de finançament climàtic nou i addicional, que no generi deute**, més enllà de l'objectiu no complert de 100.000 milions de dòlars per any, que sigui suficient i respongui a les necessitats de mitigació, adaptació i pèrdues i danys climàtic dels pobles i comunitats del sud Global. El finançament climàtic també ha de ser públic i desemborsat per a programes i projectes públics enlloc d'iniciatives privades amb fins de lucre o associacions publicoprivades.

Un **mecanisme automàtic per a la suspensió de pagaments del deute, cancel·lació de deute i reestructuració de deute**, que cobreix a prestadors públics i privats, després d'esdeveniments climàtics extrems, a més de l'accés immediat a recursos no generadors de deute per cobrir pèrdues i danys. Un desastre relacionat amb un perill meteorològic, climàtic o hídric ha passat diàriament de mitjana en els últims 50 anys - matant a 115 persones i causant US \$ 202 milions en pèrdues diàries. Els governs del nord global han d'establir un mecanisme addicional i separat per pèrdues i danys en reconeixement de la seva responsabilitat de causar l'augment de la freqüència i gravetat d'aquests esdeveniments extrems.

L'**ambició climàtica hauria de reforçar allò públic i comunitari** emparant que les accions que se'n deriven estan sota la garantia pública i control públic i comunitari. Frenar que els recursos es canalitzin a través de les corporacions que tenen l'objectiu del lucre i no del benestar social i l'equilibri ecosistèmic, sent les causants de la situació i havent jugat un paper històric de negació del problema. Per això cal impulsar un altre tipus de col·laboracions que facilitin una agenda publicocomunitària per habitatge social, producció agroecològica, reindustrialització verda, comunitats energètiques, etc.

Els **horitzons 2030 i 2050 han de tenir nous marcs d'acció com els ecofeminismes i el decreixement**, i les propostes que se'n deriven, com són la defensa dels comuns, les sobiranes i els drets col·lectius socials en equilibri amb el medi. El capitalisme fòssil s'ha mostrat incapaç de trobar veritables solucions a l'emergència climàtica. Per tant, és el moment de construir escenaris futurs on es qüestioni el model econòmic i es representi la importància dels límits biofísics, del treball reproductiu i de cures, i la garantia dels drets socials per a totes.

El contingut d'aquest document és responsabilitat exclusiva de l'Observatori del Deute en la Globalització i no reflecteix necessàriament l'opinió de les seves finançadores.

Amb el suport de:

**Ajuntament
de Barcelona**

**Generalitat
de Catalunya**

**Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament**

SOC

Servei d'Ocupació de Catalunya

Lloc i data de publicació:

Barcelona, 28 d'octubre de 2021